

Ylioppilastutkinnon kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelma 2023

26.10.2023–25.10.2027

Ylioppilastutkintolautakunta
Studentexamensnämnden

Taustaa	3
1 Ylioppilastutkinnon toimeenpanon ja kehittämisen lähtökohtia	4
2 Tutkinnon toimeenpano.....	5
3 Tutkinnon kehittäminen	8
4 Tutkinnon kehittäminen pitkällä aikavälillä	9
5 Resurssit	10
6 Viestintä ja sidosryhmäyhteistyö	11
7 Laadunhallinta.....	11
8 Seuranta	13
Liite	14

Taustaa

Ylioppilastutkinnon johtamisesta, järjestämisestä ja toimeenpanosta vastaa riippumattomana asiantuntijaelimenä Ylioppilastutkintolautakunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan (L502/2019 2 § 1. mom.). Ylioppilastutkintolautakunta laatii kokeet ja arvostelee koesuoritukset riippumattomasti kolmansien osapuolien kuten valtionhallinnon muiden viranomaisien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja muiden asianosaisten vaikutuksesta (HE 235/2018 vp). Ylioppilastutkinnon ja lukion lainsäädäntö ja Opetushallituksen määräämät lukion opetussuunnitelman perusteet antavat suunnan tutkinnon kehittämiseksi. Ylioppilastutkintolautakunta laatii esityksen nelivuotiseksi ylioppilastutkinnon kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelmaksi, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy (L502/2019 2 § 2.mom).

Kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelman avulla opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa Ylioppilastutkintolautakuntaa tutkinnon kehittämisen ja toimeenpanon tavoitteissa, keskeisissä toimenpiteissä ja mittareissa. Suunnitelmassa tuodaan esille muutosten ja kehittämisen resursointitarpeita. Tutkinnon tavanomainen pienimuotoinen kehittäminen kuuluu perustoimintaan ja toteutetaan valtion talousarvion puitteissa.

Kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelman valmistelun tukena on toiminut Ylioppilastutkinnon kehittämisen seurantaryhmä, joka on antanut näkökulmia valmisteluun ja jota on kuultu suunnitelman luonnosvaiheessa. Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii Ylioppilastutkintolautakunnan puheenjohtaja Jari Lavonen. Ryhmässä ovat edustettuina Aikuislukioiden rehtorit ry, Aineopettajien liitto AOL ry (Äidinkielen opettajain liitto ÄOL ry, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry, Liikunnan ja terveystiedon opettajat LIITO ry, Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry, Suomen uskonnonopettajain liitto ry, Filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat FETO ry, Matemaattisten Aineiden opettajien liitto MAOL ry, Psykologianopettajat PSOP ry, Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry, Suomen opinto-ohjaajat SOPO ry), Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Finlands svenska lärarförbund FSL, Finlands svenska skolungdomsförbund rf, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Opetushallitus, Pro Lukio ry, Suomen harjoittelukoulujen rehtorit HARRE, Suomen Kuntaliitto, Suomen Lukiolaisten liitto, Suomen lähilukioiden yhdistys, Suomen Rehtorit ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry ja Yksityiskoulujen liitto.

1 Ylioppilastutkinnon toimeenpanon ja kehittämisen lähtökohтия

Ylioppilastutkinnon kokeessa osoitettu osaaminen kertoo, kuinka hyvin kokelas on omaksunut nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden kuvattun osaamisen ja riittävän kypsyyden (L502/2019 1 § 1 mom.). Luotettavasti toimeenpantu ylioppilastutkinto mittaa lukion opetussuunnitelmien mukaista osaamista kansallisesti yhdenmukaisella tavalla.

Tutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin ja tutkinnon kokeita käytetään korkeakoulujen päättämällä tavalla opiskelijavalinnoissa (L502/2019 1 § 3 mom.). Tutkintotodistuksen avulla ylioppilaat hakeutuvat myös ulkomaille opiskelemaan.

Ylioppilastutkinnon kokeet järjestetään digitaalisina. Kokelaat työskentelevät kokeessa tietokoneella, jossa on tarjolla kaikille samat monipuoliset sekä myös keskenään samanlaisia toimintoja sisältävät ohjelmistot. Digitaalinen ympäristö mahdollistaa monipuolisesti kokelaiden tietojen, taitojen ja kypsyyden arvioimisen. Kokeen aikana kokelaan käyttöoikeutta tietokoneen toimintoihin rajoitetaan ja kokelaan tietokoneen käyttöä valvotaan teknisesti. Koejärjestelmä selviytyy erilaisista poikkeustilanteista ja kokelaiden koevastaukset ovat varmuuskopioituna eri vaiheissa.

Ylioppilastutkinto on osa koulutusjärjestelmän laadunvarmistusta. Tarkoituksenmukaisilla kokeilla ja koesuoritusten laadukkaalla arvostelulla saadaan tietoa oppiaineiden tavoitteeksi asetetusta osaamisesta riippumatta koulutuksen järjestäjästä tai oppilaitoksesta. Ylioppilastutkinto antaa tietoa yksittäisen kokelaan osaamisesta kokeilaan tutkintoon kuuluvissa oppiaineissa, opettajalle vertailukohdan opetuksensa ja arviointinsa laadun kehittämiseksi, koulutuksen järjestäjälle tietoa resurssien käytöstä ja opetuksen laadusta sekä koulutuspolitiikan tekijöille ja toimeenpanijoille koulutusjärjestelmän toimivuudesta. Digitaaliset koesuoritukset ja laajat rekisterit mahdollistavat uudenlaisia tutkimuksellisia lähestymistapoja suomalaisen koulutusjärjestelmän toimivuuden arviointiin ja tutkimiseen. Lautakunta edistää tutkimusta myöntämällä tutkimuslupia sen hallussa oleviin aineistoihin.

Ylioppilastutkinnon toimintaympäristöä muuttavat vuonna 2023 alkavana kehittämis kautena koulutuspolitiikan tavoitteet, yhteiskunnan kiihtyvä digitaalinen kehitys ja erilaisiin häiriötilanteisiin varautuminen. Lukioikäisten ikäluokkien arvioiden pienevän vuodesta 2027 lähtien. Nämä muutokset otetaan huomioon lautakunnan toiminnassa, kuten kokeiden laatimisessa ja tietojärjestelmien kehittämisessä. Lautakunta myös ohjaa ja tukee oppilaitoksia yhteistyössä koulutuksen järjestäjien, rehtoreiden, opettajien ja muun henkilöstön kanssa näissä muutoksissa.

Korkeakoulut päättävät itsenäisesti, millä tavalla ne käyttävät ylioppilastutkinnon arvosanoja opiskelijavalinnassa. Ylioppilastutkinnon arvosanoihin perustuva todistusvalinta muodostaa merkittävän osan korkeakoulujen opiskelijavalinnasta. Luotettavasti toimeenpannun ylioppilastutkinnon tuottamat vertailukelpoiset arvosanat ovat edellytys todistusvalinnan laajamittaiselle hyödyntämiselle.

Lautakunta edistää ylioppilastutkinnon kansainvälisesti arvostettua asemaa, jotta sen suorittajat voivat hyödyntää tutkintotodistusta korkeakouluhauissa myös ulkomailla.

Lautakunta seuraa arvioinnin ja arviointimenetelmien kehittymistä kansallisesti ja kansainvälisesti.

JATKUVASTI KEHITTYVÄ YLIOPPILASTUTKINTO

Kuva 1: Hahmottelu jatkuvasti kehittyvästä ylioppilastutkinnosta.

2 Tutkinnon toimeenpano

Ylioppilastutkinnon saa vuosittain valmiiksi noin 30 000 henkilöä. Tutkintojen määrään vaikuttavat ikäluokan koko ja opiskelijoiden hakeutuminen lukiokoulutukseen tai ammatillisen koulutukseen sekä oppivelvollisuuden laajentaminen. Ylioppilastutkinnon suorittaminen edellyttää lukion oppimäärän tai muun lainsäädännön edellyttämien pintojen suorittamista.

Ylioppilaskokeisiin ilmoittautuu vuosittain yhteensä noin 70 000 henkilöä. Osa osallistuu kokeisiin sekä syksyn että kevään tutkinnossa. Tutkinnon valmistumisen jälkeen kokeita voi uusia ja tutkintoa voi täydentää eri kokeilla ja oppimäärillä. Ylioppilastutkinnon kokeita on mahdollista suorittaa myös erillisinä kokeina ilman tavoitetta ylioppilastutkinnon suorittamisesta.

Liitteen taulukosta 1 käy ilmi valmistuneet tutkinnot, ilmoittautuneiden määrä ja koesuoritusten määrä vuosittain. Tämänhetkisten väestöennusteiden mukaan lukioikäisten ikäluokkien koko kääntyy laskuun vuonna 2027.

Keväällä 2022 ja sen jälkeen aloitetuissa tutkinnoissa edellytetään vähintään viiden kokeen suorittamista. Syksystä 2019 lähtien kokelaat ovat voineet uusia hyväksytyjä kokeita rajattomasti. Oppivelvollisuuden laajentaminen on antanut kokelaalle mahdollisuuden maksuttoman ylioppilastutkinnon suorittamiseen syksystä 2021 lähtien. Maksuttomien kokeiden piirissä olevien kokelaiden määrä kasvaa vuoteen 2024

saakka. Lautakunta seuraa lakimuutosten vaikutusta kokeiden ja tutkinnon suoritusmääriin.

Lautakunta jatkaa edellisen kehittämissuunnitelman nelivuotiskaudella päätettyjen muutosten toimeenpanoa. Matematiikan kokeiden rakenne muuttuu syksystä 2024. Syksystä 2025 alkaen latinan kielessä järjestetään ainoastaan lyhyeen oppimäärään perustuva koe.

Ylioppilastutkintolautakunta laatii kaksi kertaa vuodessa 42 koetta. Latinan kielen laajemman oppimäärän koe järjestetään viimeisen kerran ylioppilastutkinnossa keväällä 2025, jonka jälkeen kokeita on 41. Matematiikan, reaaliaineiden ja vieraiden kielten kokeet järjestetään suomeksi ja ruotsiksi. Kokeista laaditaan tarvittaessa saavutettavat versiot näkö- ja kuulovammaisille.

Ylioppilastutkinnon kokeet laaditaan nuorten lukiokoulutuksen pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen oppimäärien mukaan. Kokeissa on oppiainerajat ylittäviä tehtäviä. (VA612/2019 5§)

Lukiot vastaavat ylioppilastutkinnon koetilaisuuksien järjestämisestä opiskelijoilleen samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa (L502/2019 4 § 1 mom.). Lukiokoulutuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään ylioppilastutkinnon kokeet myös koulutuksen järjestäjän lukiossa aiemmin ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle (L502/2019 4 § 2 mom.). Lukiossa tutkinnon järjestämisestä vastaa rehtori (L502/2019 4 § 3 mom.). Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja (L502/2019 18 § 2 mom.) Lisäksi tutkinnon toimeenpanoon tarvitaan koulutuksen järjestäjien muuta henkilökuntaa, kuten it-tukea ja hallintohenkilökuntaa. Vuonna 2022 Suomessa oli 331 lukiota, minkä lisäksi tutkinnon kokeet järjestettiin Aurinkorannikon suomalaisessa koulussa Espanjassa. Alustavaan arvosteluun osallistuu vuosittain noin 7 000 opettajaa.

Kokelaille, jotka ovat sairauden, vamman, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi estyneet suorittamasta ylioppilastutkinnon kokeita samalla tavalla kuin muut kokelaat, voi lautakunta hakemuksesta myöntää oikeuden erityisjärjestelyihin kokeissa. Erityisjärjestelyhakemusten määrä ja niihin liittyvä lukioiden ja kokelaiden ohjeistaminen on kasvanut vuodesta 2019, jolloin uusi lukiolaki ja ylioppilastutkinnosta annettu laki astuivat voimaan. Lautakunta käsittelee myös suuren määrän yksittäisten kokelaiden ilmoittautumisiin liittyviä hakemuksia.

Lautakunta tarjoaa lukioille ja kokelaille sekä yleisölle ajankohtaista tietoa ja ohjeistusta saavutettavasti sekä suomeksi että ruotsiksi. Lautakunnan asiakaspalvelu ja päivystykset tukevat lukioiden henkilöstöä tutkinnon toimeenpanossa ja kokelaiden ohjaamisessa.

Ylioppilastutkintolautakunnan päätöksenteossa, koesuoritusten arvostelussa ja kokeiden laadinnassa toimitaan siten, että luottamus tutkinnon riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen ei vaarannu. Kokelaiden yhdenvertaista asemaa turvataan ylioppilastutkinnossa mm. lautakunnan ohjeilla esteellisyydestä.

Ylioppilastutkinnon toimeenpano on keskeinen osa lukiokoulutuksen järjestämistä. Lautakunnan ottaa määräyksissä, ohjeissa ja käytännön ratkaisuisa huomioon tutkinnon toimeenpanon kohtuullisuuden koulutuksen järjestäjille, rehtoreille, opetus- ja muulle henkilöstölle. Kehittämisessä tehdään yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja isojen muutosten vaikutuksia eri toimijoihin arvioidaan.

Ylioppilastutkinnon suorittaminen kuuluu sivistyksellisiin oikeuksiin, jotka turvataan myös poikkeusoloissa. Ylioppilaskirjoitukset järjestetään mahdollisimman kattavasti kaikissa turvallisuustilanteissa (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017).

Opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää lautakunnan puheenjohtajan ja muut jäsenet (VA612/2019 1 § 1 mom.) kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunta ottaa asiantuntijajäseniä kokeiden laatimista ja arvostelua varten (VA612/2019 1 § 2 mom.). Ylioppilastutkinnon kokeiden laadintaan ja arvosteluun osallistuu vuosittain noin 420 jäsentä tai asiantuntijajäsentä. Asiantuntijajäsenet toimivat päätoimisesti mm. yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa, lukioissa ja Opetushallituksessa. Ylioppilastutkinnon kokeiden laadintaan osallistuu noin sata tehtävänlaatijaa ja lautakunnan kanslian virkamiehistä koostuva tehtävänlaadinnan tukitiimi. Lisäksi kokeiden laadintaan ja laadunvarmistukseen osallistuu kielenhuoltajia, kääntäjiä ja tekstittäjiä. Koesuoritusten arvosteluun osallistuvista asiantuntijajäsenistä merkittävä osa toimii lukion opettajina.

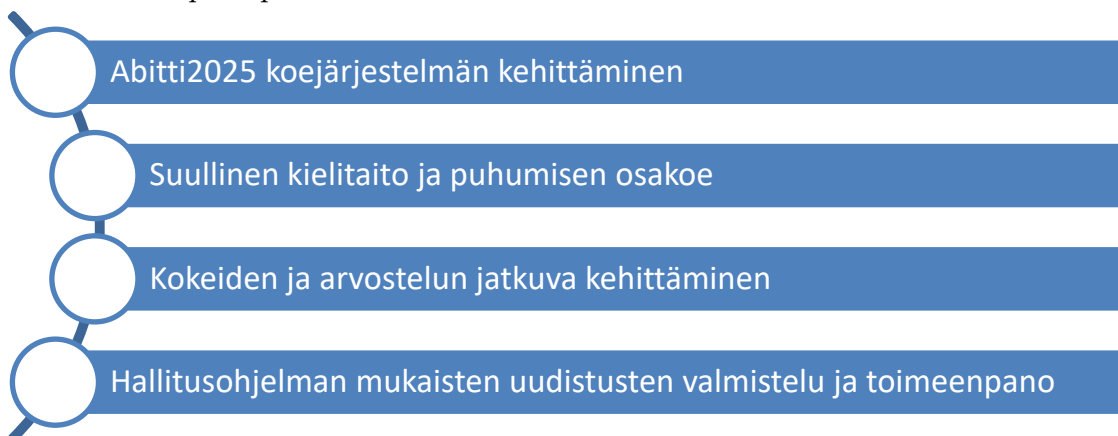
Ylioppilastutkinnon hallinnosta ja teknisestä toimeenpanosta vastaa Ylioppilastutkintolautakunnan kanslia, joka toimii Opetushallituksen erillisyksikkönä (L564/2016 6a §). Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää kanslian esimiehenä toimivan pääsihteerin (L502/2019 2 § 3. mom.). Kansliassa työskentelee noin 25 virkamiestä. Virkamiehet vastaavat kokeiden teknisestä tuottamisesta, tutkintoon liittyvien tietovirtojen kuten ilmoittautumistietojen ja ylioppilastutkintotulosten hallinnoinnista, lukioiden ja kokeilaiden asiakaspalvelusta ja yksittäisiin kokelaisiin liittyvistä päätöksistä. Tietojärjestelmien kehittäminen toteutetaan kilpailutettujen toimittajien toimesta lautakunnan kanslian ohjauksessa.

Ylioppilastutkintolautakunta toimii Opetushallituksen tiloissa Helsingissä.

3 Tutkinnon kehittäminen

Kehittämisen painopisteet nelivuotiskaudella ovat:

Ylioppilaskokeissa ja niiden harjoittelussa käytettävää koejärjestelmää, Abittia on kehitettävä, jotta kokeiden järjestäminen digitaalisesti voidaan turvata ja järjestelyiden kuormittavuutta voidaan vähentää sekä lukioissa että Ylioppilastutkintolautakunnassa. Lautakunta julkaisi tammikuussa 2023 selvityksen Abitin jatkokehittämisestä. Selvityksen perusteella seuraava suuri kehitysaskel on siirtyä USB-muistilta ladattavasta järjestelmästä tietokoneelle asennettavaan Abitti-sovellukseen. Kokelaiden ja lukioiden näkökulmasta keskeistä muutoksessa on turvata riittävä siirtymäaika vanhasta järjestelmästä uuteen. Myös tietoturvan ja tietosuojan varmistaminen sekä erilaisten erityisjärjestelyjen huomioon ottaminen on tärkeää. Ylioppilaskokeiden luonne säilyisi uudistuksen jälkeen nykyisenkaltaisena.

Abitin kehittämisen lähtökohtana on kokelaiden, oppilaitosten henkilöstön ja koulutuksen järjestäjän ylioppilastutkintoon valmistautuminen. Lautakunnalla ei ole resursseja eikä valtuutusta kehittää Abittia oppimisympäristönä. Uudesta Abitti-sovelluksesta on tarkoitus julkaista avointa lähdekoodia, mikä antaisi Abitin käytöstä kiinnostuneille organisaatioille mahdollisuuden kehittää koejärjestelmää ja siihen liittyviä palveluja esimerkiksi omaan tai lukioiden opetuskäyttöön paremmin soveltuvaksi.

Ylioppilastutkintolautakunta valmistelee puhumisen osakokeen käyttöönottoa vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen kokeisiin. Puhumisen osakoe on tarpeen, jotta opetussuunnitelman perusteissa kuvatut suullisen kielitaidon tavoitteet voidaan ottaa huomioon ylioppilastutkinnossa. Puhumisen osakoe voidaan ottaa portaattain käyttöön vieraiden kielten pitkissä oppimäärissä ja toisen kotimaisen kielen kokeissa vuosina 2026–2028. Koejärjestelmän kehittäminen puhumisen osakokeen järjestämiseen mahdollistaa koejärjestelyiden harjoittelun oppilaitoksissa. Kielikokeen uudistus edellyttää tutkintolautakunnalta suunnitelmallista ja kattavaa tiedottamista kokelaille, opettajille, lukioille ja koulutuksen järjestäjille. Käyttöönotto ja uusi arvioinnin kohde vaatii teknisen toteutuksen lisäksi myös sensorointiin ja alustavaan arvosteluun resursseja. Resursseista päätetään erikseen erillisneuvottelujen pohjalta. Tämä vaikuttaa toteutumiseen ja aikatauluun.

Ylioppilastutkintolautakunta jatkaa kokeiden ja arvostelun kehittämistä. Kehittämisen lähtökohtina ovat lukion opetussuunnitelman perusteet ja kokelaiden yhdenvertaisuus. Kehittämistä valmistellaan sidosryhmäyhteistyössä. Kehittämistoimenpiteistä päättää lautakunta.

Kevästä 2023 kevääseen 2025 asti kokeiden laadinnassa ja arvostelussa otetaan huomioon Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2015 ja Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2019. Huomioon ottaminen voi tarkoittaa esimerkiksi vaihtoehtoisia tehtäviä, opetussuunnitelmaeroja tasoittavia aineistoja tai eri opetussuunnitelmanäkökulmien hyväksymistä arvostelussa. Aine- ja kokekohtaiset ratkaisut kuuluvat koosalaisuuden piiriin. Kokeet muuttuvat maltillisesti opetussuunnitelmien perusteiden vaihtuessa. Lautakunta valmistautuu lisäämään kokeiden ja opetussuunnitelman perusteiden välisten yhteyksien läpinäkyvyyttä siirtymäkauden jälkeen.

Lautakunta on hyväksynyt yhteiset periaatteet, joilla oppiainerajat ylittäviä tehtäviä laaditaan. Kevään 2023 tutkinnosta lähtien oppiainerajat ylittävät tehtävät voivat perustua lukion opetussuunnitelmien perusteissa (2019) kuvattuun laaja-alaisen osaamiseen. Oppiainerajat ylittävät tehtävät eivät saa muodostaa tutkintoon piilopakollisuutta, jolloin käytännössä hyvän arvosanan saaminen yhdessä tutkintoaineessa edellyttäisi toisen oppiaineen yksityiskohtaista osaamista.

Lautakunta osallistuu hallitusohjelman mukaisten uudistusten valmisteluun ja toimeenpanoon opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa erikseen sovittavilla tavoilla. Toimenpiteistä sovitaan tarkemmin ministeriön kanssa hallitusohjelman toimeenpanon eri vaiheissa. Hallitusohjelmassa ylioppilastutkinnon kannalta keskeisiä tavoitteita ovat:

- “Mahdollistetaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tiukasti rajatuin kriteerein. Varmistetaan, että englanninkielinen koulutustarjonta ei uhkaa kansalliskielistä koulusivistystä, vaan vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten toimijoiden ja paluumuuttajien joukossa.”
- “Luodaan lukiodiplomeille valtakunnallinen kriteeristö ja mahdollistetaan yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla. Yhden viidestä ylioppilaskokeesta voisi jatkossa korvata lukiodiplomilla.”

Opetushallitus on laatinut opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta esityksen lukiodiplomien kehittämissuunnitelmaksi (OPH-5219-2021), jonka pohjalta ministeriö tekee kehittämistä koskevat linjaukset ja päätökset yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Ylioppilastutkintolautakunta tukee arviointiasiantuntemuksellaan lukion oppimäärään sisältyvien lukiodiplomien kehitystyötä Opetushallituksen kanssa myöhemmin erikseen sovittavalla tavalla. Toimenpiteistä sovitaan tarkemmin kehittämissuunnitelman edetessä.

4 Tutkinnon kehittäminen pitkällä aikavälillä

Vuonna 2023 alkavalla kehittämisellä Ylioppilastutkintolautakunta selvittää kehitystarpeita ja tekee valmistelutyötä tulevia kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelmia

varten tutkinnon ajanmukaiseksi kehittämisestä ja teknologisten mahdollisuuksien hyödyntämisestä. Mahdollisia kehittämisenäkökulmia ovat

- Kokeiden rakenteen kehittäminen esimerkiksi kokeiden jakaminen osakokeisiin, jotka mahdollistavat erilaisia välineitä ja työskentelyn rytmittämistä siten, että kokelaiden ja lukioiden työskentelyaika pysyy kohtuullisena
- Kokeiden ja kokeessa käytettävien välineiden kehittäminen esimerkiksi ottamalla käyttöön oikolukuominaisuuksia, sanakirjoja tai tekoälyn mahdollistamia työkaluja
- Arvostelun kehittäminen esimerkiksi laajentamalla keskitetysti arvosteltavia tehtäviä tai ottamalla käyttöön arvostelua tukevia välineitä
- Mahdollisten tuleviin laki- tai asetusmuutosten tarvittavien taustatietojen tuottaminen ministeriön pyyntöjen mukaisesti

5 Resurssit

Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot katetaan valtion talousarviossa osoite-
tuilla määrärahoilla (momentti 29.01.03) ja ylioppilastutkinnosta kokelailta perittä-
villä maksuilla. Oppivelvollisuuden laajenemisen johdosta nettomenoihin on lisätty ra-
hoitusta maksuttomien ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamiseen vuosina 2021–
2024. Siirtymäajan jälkeen kokelaat maksavat tutkintomaksuja esimerkiksi hyväksyt-
tyjen kokeiden uusimisesta ja yli viiden kokeen suorittamisesta.

	2020	2021	2022	2023 YTL:n ta- loussuunnit- telu 04/2023	2024 YTL:n esi- tys talousar- vioon
Bruttomenot	9 547 834	9 433 191	9 463 045	10 728 300	12 197 000*
Bruttotulot (tut- kintomaksut)	7 423 675	8 072 240	7 789 865	5 974 922	2 043 000
Nettomenot (mo- mentti 29.01.03)	3 188 000	2 100 000	1 936 000	5 189 000	10 154 000*
Siirtyneet määrä- rahat	1 617 673	1 063 840	739 049	262 821	-
Siirtyvät määrä- rahat	1 063 840	739 049	262 821	335 622	-

* (sis. Abitti2025 ja puhumisen osakoe 2 000 000)

Digitaalisen kokeen sekä koejärjestelmän ylläpito ja pienkehittäminen tapahtuvat pe-
rusrahoituksella. Ylioppilastutkintolautakunta on esittänyt vuoden 2024 talousar-
viovalmisteluun varautumista koejärjestelmän uudistamiseen Abitti2025-selvityksen
mukaisesti ja puhumisen osakokeen mahdollistamista. Abitti2025-koejärjestelmän jat-
kokehittäminen edellyttää erillistä rahoitusta. Toimeenpanokustannukset olisivat yh-

teensä 7 000 000 euroa vuosina 2024–2027, joista varattaisiin 5,5 miljoonaa koejärjestelmän uudistamiseen ja 1,5 miljoonaa puhumisen osakokeen tekniseen toteuttamiseen. Vuoden 2024 kustannukset koejärjestelmän uudistamisesta ja puhumisen osakokeen valmistelusta olisivat 2 miljoonaa euroa. Puhumisen osakokeen toteutustapa vaikuttaa mahdollisiin vuosittaisiin kustannuksiin.

Hallitusohjelman edellyttämät toimet tulee arvioida valmistelutyön yhteydessä. Mahdollisista lisärahoituksista päätetään erillisneuvottelujen pohjalta. Kyseinen rahoitus tulee olla ennakoitavissa riittävän hyvissä ajoin ja riittävän tarkasti, jotta se voidaan ottaa huomioon julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarvion valmistelussa.

Kokeiden laadintaan ja arvosteluihin osallistuvien asiantuntijoiden rekrytointi, kouluttaminen ja tehtävässä pysyminen ovat keskeisiä tutkinnon luotettavuudelle ja vertailukelpoisuudelle. Työ edellyttää arviointiosaamista, luottamuksellisuutta tarkkuutta ja nopeaa työskentelyä. Asiantuntijajäsenille maksettavien palkkioiden tulisi vastata työn vaativuutta ja niitä on tarpeen korottaa siten, että reaali-palkkiot eivät pienene.

6 Viestintä ja sidosryhmäyhteistyö

Ylioppilastutkintolautakunta viestii ja toimii yhteistyössä keskeisten sidosryhmiensä kanssa molemmilla kansallisilla kielillä. Riittävällä, ajantasaisella viestinnällä lautakunta varmistaa, että kokelailta ja oppilaitoksilla on yhtäläiset mahdollisuudet valmistautua parhaalla mahdollisella tavalla tutkinnon suorittamiseen ja toimeenpanoon. Keskeinen tutkinnon suorittamiseen ja toimeenpanoon liittyvä tieto sekä asiointipalvelut ovat helposti saatavilla ja saavutettavassa muodossa lautakunnan verkkosivuilla ja muissa viestintäkanavissa.

Ylioppilastutkintolautakunnan ja koulutuksen järjestäjien tiivis yhteistyö on edellytys tutkinnon toimeenpanolle. Lukiot ja lukioiden rehtorit vastaavat tutkinnon käytännön järjestelyistä, ja yhteistyö lukioiden kanssa on jatkuvaa. Lautakunta kerää palautetta ja kehitystoiveita myös muilta sidosryhmiltään esimerkiksi palautelomakkeilla, lausuntopyynnöillä sekä koulutusalan tapahtumissa ja työpajoissa. Palaute auttaa kehittämään tutkintoa.

Viestintää ja sidosryhmäyhteistyötä kehitetään Ylioppilastutkintolautakunnan riippumattomuutta, tutkinnon kokeiden koelaisuuksia ja kokelaiden yhdenvertaisuutta vaarantamatta. Kokeita ja arvostelua koskevat keskeiset tiedot ovat kokelaiden ja lukioiden saatavilla verkkosivuilla suomeksi ja ruotsiksi.

7 Laadunhallinta

Ylioppilastutkinnolla on tärkeä rooli lukiokoulutuksen laadunvarmennuksessa. Ylioppilastutkinnon kokeet laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta ja tutkinto tuottaa arviointitietoa siitä, miten opetussuunnitelman perusteet ovat opetuksessa toteutuneet. Toisin kuin oppilaitosten antamat arvosanat, ylioppilastutkinnon arvosanat ovat luonteeltaan valtakunnallisesti yhteismitallisia, joten tutkinto turvaa opiskelijoiden yhdenmukaisen ja oikeudenmukaisen arvioinnin toteutumista. (HE 235/2018)

Lukiokoulutuksen laatustrategiassa 2030 on määritetty lukiokoulutuksen laadunhallinnalle sekä sen johtamiselle valtakunnalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:43). Ylioppilastutkinnosta saatavat tiedot tukevat laadun jatkuvaa parantamista sekä suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen jatkumoa, jossa kerättyä tietoa hyödynnetään monipuolisesti toiminnan kehittämiseksi.

Ylioppilastutkinnon tehtävä lukion päättökokeena ja jatko-opintokelpoisuuden tuottajana korkeakouluihin edellyttävät kokeiden laadinnan, koesuoritusten arvostelun sekä koejärjestelyiden toimeenpanon laadukasta toteutusta. Laadunhallinta takaa kokelaiden yhdenvertaisen kohtelun ylioppilastutkinnossa ja tutkinnon arvosanojen hyödyntämisen opiskelijavalinnassa. Ylioppilastutkintolautakunta vastaa itsenäisesti laadunhallinnan käytännöistä ja seurannasta.

Ylioppilastutkintolautakunnan jäsenet, jotka ovat lukiokoulutusta ja ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 3 §:ssä tarkoitettuja oppiaineita hyvin tuntevia henkilöitä sekä Ylioppilastutkintolautakunnan hyväksymät asiantuntijajäsenet laativat tutkinnon kokeet. Kokeiden sisällöllinen laatu varmistetaan lautakunnan moniportaisessa kokeiden hyväksymismenettelyssä. Teknisestä laadusta vastaavat lautakunnan kanslian virkamiehet. Kokelaiden yhdenvertaisen kohtelun takaa kokeiden laadinnassa noudatettava ehdoton koesalaisuus.

Ylioppilastutkinnon koesuorituksille annetaan yhdenmukaiset arvოსانات, mikä varmistetaan moniportaisessa arvostelumenettelyssä. Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja (L502/2019 18 § 2 mom.). Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan kyseisen oppiaineen opettajaa, joka voisi arvostella suorituksen, alustava arvostelu tehdään Ylioppilastutkintolautakunnassa (L502/2019 18 § 2 mom.). Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta (L502/2019 18 § 2 mom.). Lautakunnan sensorit arvostelevat kaikki suoritukset ja antavat niistä pistemäärän kussakin ainejaoksessa yhteisesti päätettyjen arvostelukriteerien mukaisesti. Arvosanojen piste-rajat lautakunta päättää kullakin tutkintokerralla erikseen, kun arvostelutyö on saatu päätökseen.

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia oikaisua siten kuin laissa ylioppilastutkinnosta säädetään (L502/2019 22 §). Lisäksi lautakunta seuraa arvostelun laatua ja kehittää jatkuvasti arvostelun laadunvarmennusta.

Laadukkaat koejärjestelyt varmistavat kokelaiden yhdenmukaiset mahdollisuudet osoittaa osaamistaan, ottavat huomioon kokelaiden erityistarpeet sekä varmistavat, että kaikkien kokelaiden koesuoritukset ovat tietoturvallisesti tallessa. Yhtenäisistä koejärjestelyistä määrätään lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa, joita lukioiden tulee noudattaa. Lautakunnan puhelintuki auttaa lukioiden henkilöstöä koejärjestelyiden kanssa tutkintopäivinä. Ylioppilastutkintolautakunta tarjoaa digitaalisten kokeiden harjoittelumahdollisuuden kokelaille ja lukioille sekä teknistä neuvontaa koejärjestelyiden toimeenpanoon. Tutkinnon toimeenpanon riskejä arvioidaan jatkuvasti. Tutkinnon toimeenpanoon liittyvien digitaalisten järjestelmien luotettavuutta ja tieto-

turvaa auditoidaan sekä kehittämis- että tuotantovaiheessa. Erilaisia poikkeustilan-
teiden hoitamiseen on varauduttu sekä soveltamalla vuosikymmenten aikana kerty-
neitä toimintamalleja että kehittämällä uusia varmuksia ja toimintatapoja.

8 Seuranta

Ylioppilastutkintolautakunta seuraa toimeenpano- ja kehittämissuunnitelman toteu-
tumista. Seurannan tukena toimii Ylioppilastutkinnon kehittämisen seurantar ryhmä.
Mahdollisista poikkeamista raportoidaan opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa järjestetään suunnitelmakauden puolivälissä
neuvottelu, jossa luodaan katsaus toimeenpanoon ja kehittämiseen. Ylioppilastutkinto-
lautakunta seuraa suunnitelman ulkopuolelta esiin nousevia muita kehittämistarpeita
ja vastaa niihin resurssiensa mukaan.

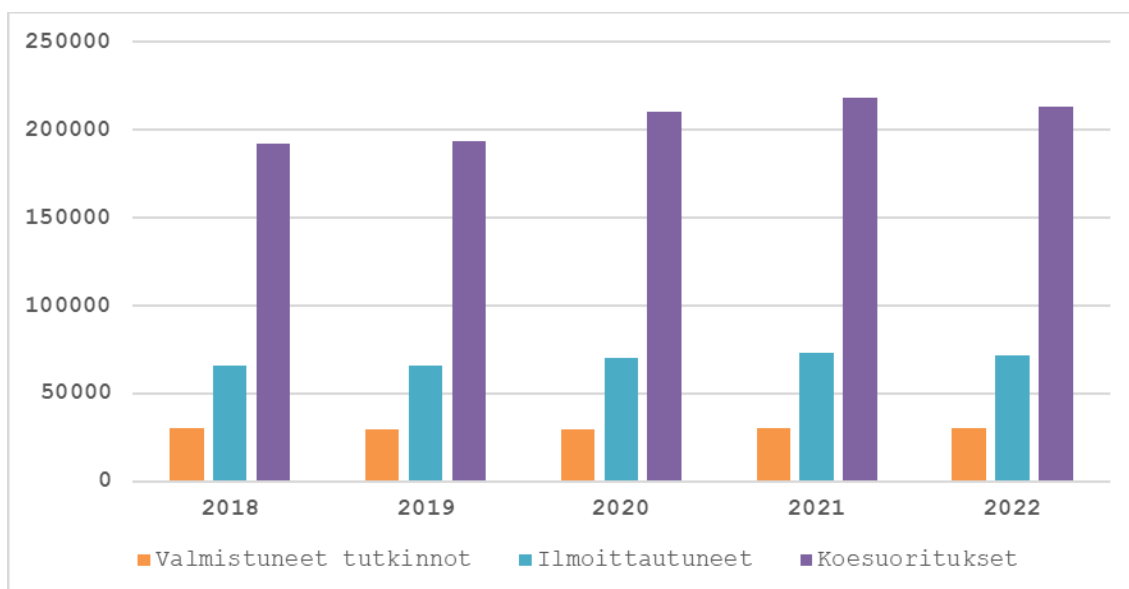

Liite

Oheisesta taulukosta ja kuvasta käyvät ilmi valmistuneet ylioppilastutkinnot, ilmoittautuneiden eri henkilöiden määrä ja koesuoritusten määrä vuosittain. Ylioppilastutkinnon saa vuosittain valmiiksi noin 30 000 henkilöä. Ikäluokan koko ja opiskelijoiden sijoittuminen lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välillä vaikuttavat valmiiden tutkintojen määrään. Hyväksytyjen tutkintojen laskentatapa muuttui 1.8.2019 lakimuutoksen johdosta. Ylioppilaskokeisiin ilmoittautuu vuosittain noin 70 000 eri henkilöä. Osa kokelaista osallistuu kokeisiin sekä syksyn että kevään tutkinnossa. Ylioppilastutkinnon kokeita suoritetaan noin 200 000 vuosittain. Koesuoritusten määrä on ollut viime vuosina kasvussa, mutta kasvu on taittunut.

Taulukko 1: Valmistuneet tutkinnot, ilmoittautuneet ja koesuoritukset 2018–2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
Valmistuneet ylioppilastutkinnot	30365	29078	29371	29808	30264
Ilmoittautuneet	65961	65584	70048	72640	71659
Koesuoritukset	192134	193264	210513	218124	212855

Kuva 2: Valmistuneet tutkinnot, ilmoittautuneet ja koesuoritukset 2018–2022.

Ylioppilastutkintolautakunta järjestää kaksi kertaa vuodessa 42 koetta. Syksystä 2025 kokeiden määrä pienenee yhdellä, kun latinasta järjestetään vain yksi koe. Matematiikan, reaaliaineiden ja vieraiden kielten kokeet järjestetään suomeksi ja ruotsiksi. Taulukosta käy ilmi, kuinka monta koesuoritusta eri aineissa ja oppimäärissä on vuosittain tehty.

Taulukko 2: Koesuoritukset tutkinnon kokeissa 2018–2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
Biologia	9173	10727	12084	13229	11675
Elämäkatsomustieto	184	224	307	387	448
Englanti, lyhyt	825	970	1242	1556	1893
Englanti, pitkä	37043	38010	39834	42089	40564
Espanja, lyhyt	896	823	920	856	748
Espanja, pitkä	64	55	104	100	102
Ev.lut. uskonto	1737	1859	2687	3528	3873
Filosofia	1411	1957	1943	2008	2118
Fysiikka	7157	7723	9963	10643	9969
Historia	6074	6696	7556	8280	8655
Inarinsaame, lyhyt	1	5	1	3	1
Italia, lyhyt	114	82	94	92	90
Kemia	7652	7910	9984	10062	9261
Koltansaame, lyhyt	1	13	.	.	.
Latina, lyhyt	28	36	31	26	24
Latina, laajempi lyhyt	3	7	4	3	3
Maantiede	3773	4458	4578	4670	4579
Matematiikka, lyhyt	17298	12552	15656	16660	17347
Matematiikka, pitkä	13154	13170	15992	16530	16220
Ortodoksinen uskonto	18	19	27	35	41
Pohjoissaame, lyhyt	3	5	3	4	4
Portugali, lyhyt	24	21	22	13	10
Psykologia	7785	8565	9396	9929	9974
Ranska, lyhyt	961	838	755	660	689
Ranska, pitkä	271	287	336	298	283
Ruotsi toisena kielenä	35	24	30	19	22
Ruotsi, keskipitkä	13687	14037	13718	12761	11390
Ruotsi, pitkä	1615	1588	1447	1420	1249
Saksa, lyhyt	1502	1627	1560	1391	1321
Saksa, pitkä	486	446	487	445	444
Suomi toisena kielenä	1489	1584	2001	2133	2216
Suomi, keskipitkä	588	618	639	805	715
Suomi, pitkä	1952	1914	1811	1833	1691
Terveystieto	11381	9707	8678	8708	8527
Venäjä, lyhyt	623	504	392	421	415
Venäjä, pitkä	405	443	538	549	593
Yhteiskuntaoppi	9610	10646	9733	9198	9202
Äidinkieli, inarinsaame	.	.	3	.	1
Äidinkieli, pohjoissaame	5	12	6	6	13
Äidinkieli, ruotsi	2503	2396	2578	2610	2659
Äidinkieli, suomi	30603	30706	33373	34164	33826
Yhteensä	192134	193264	210513	218124	212855